

۱۲ بهمن ۵۷؛ بازگشت امام به آغوش امت/کارشکنی‌های نهضت آزادی خنثی شد

در سالگرد ورود امام خمینی به میهن رویدادهای ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ که از ورود حضرت امام در فرودگاه مهرآباد آغاز و به حضور ایشان در مدرسه رفاه روایت شده است.

در سالگرد ورود امام خمینی به میهن رویدادهای ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ که از ورود حضرت امام در فرودگاه مهرآباد آغاز و به حضور ایشان در مدرسه رفاه روایت شده است.

خبرگزاری مهر، گروه سیاست؛ پنج شنبه ۱۲ بهمن ۱۳۵۷؛ امام خمینی بالاخره بعد از ۱۵ سال تبعید در ساعت ۹:۲۷ صبح با یک فروند جمبوجت هواپیمایی فرانسه با حدود ۲۰۰ همراه به ایران بازگشتند.

سوم بهمن ماه چند روز بعد از انتشار خبر ورود قریب الوقوع امام خمینی به میهن اولین نهاد انقلاب با نام «ستاد استقبال از امام» تشکیل شد.

کمیته استقبال از نمایندگان، احزاب و اقشار مختلف مردم تهران تشکیل شد تا مراسم استقبال را هرچه باشکوه تر برگزار کند و در این ستاد قریب ۶۰ هزار نفر مسئولیت حفاظت از جان امام و انتظامات مراسم را در شرایطی برعهده گرفتند که هنوز کابینه بختیار بر کشور حاکم بود.

در سالگرد ورود امام خمینی به میهن برآن شدیم در این گزارش، مروری بر رویدادهای آن روز که از ورود حضرت روح الله در فرودگاه مهرآباد آغاز و به حضور ایشان در مدرسه رفاه ختم شد بیندازیم.

آماده سازی فرودگاه مهرآباد و بهشت زهرا

آماده سازی فرودگاه مهرآباد به عنوان اولین مکانی که قرار بود امام به آن وارد شوند بخش مهمی از کار واحد تدارکات کمیته استقبال بود. آماده کردن گروه سرود نیز از جمله این تدارکات بود که اکبر براتی در مورد آن بیشتر توضیح می دهد و می گوید: «کمیته استقبال یک گروه سرود هم آنجا آورده بود تا به هنگام ورود حضرت امام سرود بخوانند. یک گروه از خردسالان دختر در ایوان مشرف به سالن مستقر بودند و سرود «خمینی ای امام» را می خواندند. قرار بود حضرت امام بعد از ورود به سالن فرودگاه سخنرانی کنند برای همین میکروفونی نزدیکی پله های فرودگاه قرار داده بودند».

همچنین مهم ترین بخش آماده سازی بهشت زهرا، بخش صوتی و تصویری بود که در واحد تدارکات این کار با کمک اعضای گروه فلاح انجام شد؛ از دیگر کارهایی که در بهشت زهرا انجام شد، ساختن جایگاهی برای سخنرانی امام بود. این کار برعهده اعضای مؤتلفه گذاشته شده بود. یکی از مهم ترین مباحثاتی هم که در بخش آماده سازی بهشت زهرا پیش آمد، بحث تعیین گروه یا فردی برای خوش آمدگویی به امام بود که سازمان مجاهدین در تلاش بود این کار را به عهده بگیرد.

آیت الله خزعلی در این مورد گفته بود: «یکی از مسائلی که در کمیته مورد بحث واقع شد، تعیین خواننده بیانیه پیش از سخنرانی امام خمینی بود. تصمیم بر این بود که این امر بر عهده ی یکی از افراد خانواده شهدا باشد. «پدررضایی ها». نامزد این کار بود. اما شهید مطهری و اینجانب تأکید داشتیم بهتر است این امر به خانواده ی شهیدانی غیر از سازمان مجاهدین واگذار شود»

سرانجام با مخالفت هایی که از سوی چهره هایی همچون مطهری، کروی، انواری و معادی خواه صورت گرفت تصمیم برآن گرفته شد، بادامچیان و معادی خواه جز گردانندگان تریبون باشند و مرتضایی فر هم مسئولیت شعار را برعهده بگیرد.

هنگامی که امام در جایگاه قرار گرفت ابتدا مرحوم شهید مطهری سخنرانی کوتاهی کردند. سپس قرار بود اول آقای ناطق نوری یک خیرمقدمی بگوید و بعد آقای مفتاح صحبت بکند که این برنامه ها هیچ کدام اجرا نشد. قاسم امانی پسر شهید حاج صادق امانی به عنوان فرزند شهید برنامه ای اجرا کرد.

کمیته استقبال از امام تشریفات خیلی ساده ای برای خوش آمدگویی ایشان در نظر گرفته بود. در سالن فرودگاه، شعارهای مفصل یا کوتاهی بر پارچه های سفید نوشته و در اطراف آویخته شده بود.

همچنین این کمیته تدارکاتی نیز برای ایجاد نظم در نظر گرفته بود. مهم ترین این تدارکات مشخص کردن جایگاه افراد و دعوت شدگان بود؛ مهدی چمران در مورد جایگاه شخصیت ها، می گوید: «روحانیون، شخصیت ها، اقلیت های مذهبی، بسیاری از شخصیت های سیاسی زندان رفته و روحانی و تمام کسانی که می شناختیم، همه آمدند و دورتا دور سالن ایستادند. دورتادور سالن پُر از جمعیت بود.»

بعد از اجرای سرود، خیر مقدمی از سوی آقای شادنوش خوانده شد؛ آیت الله مطهری برای خوش آمدگویی به امام، دانشجویی را به نام نصرت الله شادنوش انتخاب کرده بود.

براساس اطلاعات موجود بعد از خیر مقدم، احتمالاً صباغیان که در کنار امام قرار گرفته بود، قصد سخنرانی داشت اما امام بلافاصله صحبت های خود را آغاز کردند و صباغیان موفق به سخنرانی نشد. امام در هشت دقیقه سخنرانی ضمن تشکر از عواطف طبقات مختلف مردم فرمودند: «ما فقط قدم اول پیروزی را برداشته ایم و آن اینکه خائن اصلی را که محمدرضا نام دارد از صحنه کنار برده اید. پیروزی ما وقتی است که دست تمام اجانب کوتاه شود و تمام ریشه های سلطنتی از این مرز و بوم بیرون برود.»

بعد از سخنرانی امام طبق برنامه ی کمیته استقبال قرار بود مستقبلین به امام معرفی شوند و سپس گزارش کمیته های نفت و اعتصابات نیز ارائه شود اما هجوم به سالن فرودگاه و انتظار مردم در بیرون از آن در عمل این برنامه ها را به هم ریخت و کمیته استقبال از امام مجبور شد ایشان را هرچه زودتر از فرودگاه به بیرون منتقل کند.

ماجرای قطع خبر ورود امام به کشور در تلویزیون پهلوی

کارمندان تلویزیون که در اعتصاب به سر می بردند، به مردم قول داده بودند به هر نحو که شده ورود امام به ایران را از تلویزیون پخش کنند، بنابراین تیمی از سوی رادیو و تلویزیون در فرودگاه مستقر شد تا مراسم را به صورت مستقیم پخش کند، اما تلویزیون رژیم پهلوی تنها صحنه های ابتدایی ورود امام را نشان داد.

در این صحنه های اندک، مجری تلویزیون ظاهر شد و گفت هواپیمای امام خمینی به سلامت در فرودگاه مهرآباد به زمین نشست. در این زمان تلویزیون فقط یک لحظه از فرود هواپیما را نشان داد و برنامه قطع شد.

روایت ها حاکی از آن است، هنگامی که مراسم بازگشت امام خمینی از رادیو و تلویزیون پخش می شد یک گروهان جدید از مأموران فرمانداری نظامی وارد محوطه جام جم شدند و کسانی را که مبادرت به پخش این برنامه کرده بودند بازداشت کردند، ولی در بیرون محوطه تلویزیون آنها را آزاد کردند.

از سوی دیگر به واحدهای سیار مستقر در بهشت زهرا اطلاع داده شد که خود را از مهلکه دور کنند، با این حال مأموران نظامی در بهشت زهرا اعضای این واحدهای سیار را نیز دستگیر کردند اما این عده نیز آزاد شدند.

همچنین یک مقام مدیریتی تلویزیون در آن مقطع پیرامون این موضوع توضیحات بیشتری ارائه داد و گفته بود: «از آنجایی که دستگاه های ما در طول دو سه ماه خوابیده بود، لذا قرار شد فقط قسمت اول مراسم یعنی مراسم ورود امام خمینی در فرودگاه مهرآباد به طور مستقیم پخش شود و بقیه را فیلمبرداری کنیم و بعد یعنی شب پخش کنیم، اما به علت آنکه وسایل و تجهیزات کامل نبود، در نتیجه پخش مستقیم فرودگاه هم عملی نشد.»

تهیه ماشین ضدگلوله

ماشین ضد گلوله برای انتقال امام از فرودگاه به بهشت زهرا و مدرسه رفاه یکی دیگر از موارد امنیتی بود که کمیته استقبال برای حفظ جان امام تدارک دیده بود. محسن رفیق دوست در مورد نحوه تهیه این ماشین که مأمور آماده سازی آن شده بود می گوید: «برای انتقال امام از فرودگاه به داخل شهر، به دنبال تهیه ماشین بودیم. یکی از برادرانمان به نام حاج علی مجمع الصنایع، بلیزری داشتند که آن را برای این کار انتخاب کردیم. سپس به کارخانه شیشه سازی میرال

فشار آوردیم تا شیشه های عقب و دو طرف این ماشین را ضدگلوله کند. بدنه های ماشین را هم، به خصوص قسمتی را که قرار بود امام بنشینند، فولاد کار گذاشته بودیم. در هر صورت ماشین را، آن گونه که در حد خودمان بود به صورت ضد گلوله درست کرده بودیم»

طبق برنامه ی کمیته ی استقبال قرار بر این بود که پس از اتمام سخنرانی امام در فرودگاه، ایشان به دانشگاه تهران و سپس بهشت زهرا حرکت کنند. قبل از سوار شدن امام در بلیزر به واسطه دخالت نیروی هوایی و قصد آنان برای بردن امام، درگیری جزئی میان نیروهای انقلابی و پلیس رخ داد.

ماشین مخصوص امام در داخل باند بود، هنگامی که امام و حاج احمد از دری که رو به باند بود خارج شدند، نوبت بهیاران امام رسید که افسری مانع ورود آنان به باند شد. آنان که احتمال رבוته شدن امام توسط افسران نیروی هوایی را داده بودند مقاومت کردند و با وجود تهدید آنان به تیراندازی وارد باند فرودگاه شدند. از جمله این افراد می توان به شهید عراقی، حجت الاسلام فردوسی پور، حجت الاسلام خلخالی اشاره کرد.

امام در حین سوار شدن دست به در ماشین گرفت و رو کرد به افسران حاضر و فرمودند: «تا کی خوابید؟ چرا بیدار نمی شوید؟ این بختیار خائن آبروی شما را برد. بیدار شوید». پس از این سخنان همه ی آنان از ماشین فاصله گرفتند و سرافکنده به عقب رفتند. در نتیجه ماشین نیروی هوایی به تصرف نیروهای انقلابی درآمد. در این زمان ماشین بلیزری که کمیته ی استقبال در نظر گرفته بود به باند فرودگاه رسید و امام به آن ماشین منتقل شدند.

رفیق دوست می گوید: «بعد از آنکه امام همراه احمد آقا سوار ماشین شدند، به طرف بهشت زهرا به راه افتادیم. گروه اسکورت، آن چنان که سازماندهی کرده بودیم، در دو طرف ماشین قرار گرفتند و من در وسط آنها بودم. این گروه (اسکورت ها) تا دم فرودگاه کارشان طبق برنامه بود، ولی همین که به خارج از فرودگاه رسیدیم همه چیز به هم خورد. چون مردم ماشین امام را احاطه کرده بودند و میان ماشین های اسکورت و ماشین ما فاصله افتاده بود، بدین ترتیب دیگر اگر اسکورت ها هم بودند فایده ای نداشت».

کارشکنی نهضت آزادی در مراسم استقبال از امام

اسدالله بادامچیان که مسئولیت اداره بهشت زهرا را در زمان سخنرانی امام خمینی بر عهده داشت روایت جالبی از کارشکنی نهضت آزادی در مراسم استقبال از بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران ارائه می دهد و می گوید: «ما برای خروج امام از بهشت زهرا چهار راه در نظر گرفته بودیم. اداره بهشت زهرا دست من بود و مدیر تبلیغات هم بودم. راهپیمایی سال ۵۶ و ۵۷ با همراهی ما و آقای تهرانچی شکل می گرفت و در این برنامه هم مسئول اداره بهشت زهرا بودم. آقای مطهری هم مسئول اداره فرودگاه بود. در این گیر و دار قرار بود نهضت آزادی ها به من بگویند که امام را از کدام راه ببریم. وقتی از فرودگاه مهرآباد بیرون آمدند، نهضت آزادی ها می خواستند سوار ماشین امام شوند و برای مردم کنار امام دست تکان دهند ولی حاج احمد نگذاشت و گفتند فقط من، امام و محسن رفیق دوست که راننده بود باید در ماشین باشیم.»

ماجرای لغو سخنرانی امام در دانشگاه تهران

به دلیل ازدحام زیاد جمعیت برخی از برنامه های کمیته استقبال تغییر کرد، یکی از آن برنامه ها سخنرانی امام در دانشگاه تهران برای پایان بخشیدن به تحصن علما بود (علما و مردم در دانشگاه تهران در اعتراض به ممانعت از ورود امام به ایران تحصن کرده بودند). حدود ساعت یازده و سی دقیقه اتومبیل امام به مقابل دانشگاه رسید. مأموران انتظامات به شدت تلاش می کردند از هجوم مردم به خیابان مسیر جلوگیری کنند اما موفق به آرام کردن مردم نشدند؛ به همین علت امام خمینی موفق به سخنرانی مقابل دانشگاه نشد.

رفیق دوست در مورد تصمیم برای برهم زدن برنامه دانشگاه می گوید: «وقتی به دانشگاه تهران نزدیک شدم جمعیت متراکم بود و ازدحامشان بیشتر. حضرت امام آنجا هم پرسیدند: «مگر قرار نیست ما برویم دانشگاه و پایان تحصن علما را اعلام کنیم؟» من گفتم که اکثر علما به فرودگاه آمده بودند، گذشته از این، نمی شود توقف کرد و باید حرکت کنیم و ایشان موافقت کردند».

انتقال امام با هلیکوپتر به سمت بهشت زهرا

پس از آنکه امام موفق نشد در دانشگاه تهران به سخنرانی بپردازد، به سمت بهشت زهرا حرکت کردند. این روایتی است که ازسوی هاشم صباغیان بیان شده است.

او گفته بود: در طول مسیر امام به احساسات مردم پاسخ می داد، ماشین بلیزر از در شرقی بهشت زهرا وارد شد اما در همان ابتدای ورود، ماشین خراب شد و قادر به حرکت نبود. بنابراین برای ادامه مسیر و رفتن به قطعه ی هفده از هلیکوپتری استفاده شد که وابسته به ارتش بود و در اختیار یگان مهندسی یکی از پادگان های نیروی هوایی مستقر در مهرآباد قرار داشت و به طور خودجوش در اختیار امام و دیگران قرار گرفته بود. وقتی در اثر ازدحام جمعیت، اتومبیل امام از کار افتاد، ایشان را به وسیله این هلیکوپتر ابتدا به قطعه ی شهدا بردند تا سخنرانی خود را ایراد کنند.

براساس برنامه ریزی کمیته استقبال قرار بر این بود که بعد از اتمام برنامه های بهشت زهرا ایشان را به مدرسه ی رفاه ببرند. اعضای مستقر در کمیته نیز مقدمات فرود را در اطراف مدرسه آماده کردند، «اما به درخواست امام به منزل آقای کشاورز رفتیم؛ این روایت به نقل از حجت الاسلام ناطق نوری مکتوب شده است».

در مدتی که امام در منزل کشاورز در حال استراحت بودند، اعضای کمیته بی خبر از سلامتی ایشان احتمال می دادند امام توسط رژیم ربوده شده باشد؛ نگرانی ربوده شدن امام به میزانی بود که نهضت آزادی از طریق دولت این مسئله را پیگیری کرد. بالاخره فرزند امام (حاج سید احمد خمینی) با کمیته استقبال تماس گرفت و آنان را از محل استقرار امام و سلامتی ایشان باخبر کرد. اعضای کمیته نیز همان شب امام را به مدرسه ی رفاه انتقال دادند.

استقرار امام در مدرسه رفاه

شب ۱۲ بهمن شهید بهشتی و شهید عراقی و تعداد دیگری از نیروهای انقلاب به منزل آقای کشاورز رفتند و امام خمینی را به رفاه آوردند. با ورود امام، حاضران در مدرسه برای استقبال از امام شعارهایی همچون «درود بر خمینی» را سر دادند. امام نیز به احترام آنان بر روی پله های مدرسه رفاه حدود ۱۵ دقیقه سخنرانی کرد و از آنان تشکر کرد و فرمودند: «درود بر شما که رفتید در لوله تانک دشمن، خمینی چه کاره است».

سید مهدی حسینی